

گزارش تشکیل انجمن علمی مطالعات فضای مجازی حوزه علمیه

دبیرخانه انجمن های علمی حوزه

به کوشش: گروه فرهنگ دینی و تبلیغ مرکز نور

اشاره

اعضای هیئت مؤسس این انجمن، عبارتند از: آیت‌الله اعرافی، حجج اسلام والمسلمین: سید جواد مظلومی، سید سعید رضا عاملی رنای، علی‌اصغر عطاران طوسی، محمدحسن حاجی حسینی (نبوی)، محمدحسین بهرامی و بهروز مینایی بیدگلی.

اهمیت فضای مجازی

اهمیت فضای مجازی و نقش مهم حوزه علمیه در جهت‌دهی به آن، بر کسی پوشیده نیست. مقام معظم رهبری بارها به اهمیت این موضوع تأکید نموده و مطالب لازم را گوشزد کرده‌اند. نمونه اخیر آن، سخنان ایشان در جمع هیئت دولت در شهریور ماه ۱۳۹۹ بود که فرمودند:

«یک مسئله که من اصرار دارم روی آن تکیه بکنم، مسئله فضای مجازی است. خوب، فضای مجازی، خیلی مهم است... فضای مجازی بدون اختیار ما، از بیرون از اختیار ما دارد مدیریت می‌شود. بحث، این است. فضای مجازی، یک چیزی نیست که آدم بتواند مثل یک آب روانی هرچور که می‌خواهد، از آن استفاده بکند؛ دیگران دارند این آب را به یک سمتی که خودشان می‌خواهند، هدایت می‌کنند؛ آنها دارند مدیریت می‌کنند این فضا را. خوب، وقتی که ما می‌دانیم کسانی از بیرون دارند فضای مجازی را - که ما هم دست‌اندرکارش هستیم و مبتلابه ماست - هدایت می‌کنند و مدیریت می‌کنند، ما نمی‌توانیم بیکار بنشینیم در مقابل او؛ ما

انجمن علمی مطالعات فضای مجازی حوزه علمیه، یکی از انجمن‌های علمی بیست‌گانه منتسب به حوزه علمیه است که به تازگی کار خود را شروع کرده است. امروزه، با پیشرفت‌هایی که در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات صورت گرفته، موضوع کارکرد فضای مجازی، جایگاه و اهمیت ویژه‌ای یافته است که نمی‌توان نقش آن را در تبلیغ و شناساندن دین و ارتقای آموزه‌های دینی، نادیده گرفت. از طرف دیگر، حوزه علمیه، مهم‌ترین نهاد متفکر تبیین، تبلیغ، صیانت و دفاع از آموزه‌های دینی است. انجمن علمی مطالعات فضای مجازی، می‌تواند گفتمان علمی حوزوی و دینی در خصوص مباحث فضای مجازی را دنبال کند و فعالیت‌های در حال انجام در حوزه فضای مجازی را با نگرش‌های دینی تطبیق دهد. آنچه از نظر شما می‌گذرد، گزارشی است اجمالی از تشکیل انجمن علمی مطالعات فضای مجازی حوزه علمیه که امید است مورد استفاده خوانندگان و علاقه‌مندان قرار گیرد.

انجمن‌های علمی حوزه علمیه

پیشینه تأسیس و فعالیت رسمی انجمن‌های علمی حوزه، به سال‌های آغازین دهه ۸۰ باز می‌گردد. در آن سال‌ها، گروهی از اندیشوران و فرهیختگان حوزه، متناظر بر الگوهای مشابه فعالیت جمعی اساتید و برجستگان یک رشته علمی در مراکز آموزش عالی داخل و خارج کشور، به شکل خودجوش به فعالیت‌های علمی و جمعی در قالب انجمن‌های علمی در حوزه علمیه پرداختند. شورای عالی حوزه‌های علمیه نیز در جهت حمایت و راهبری این حرکت اساسی و راهبردی در سال ۱۳۸۲، «کمیسیون انجمن‌ها و قطب‌های علمی حوزه» و «دبیرخانه انجمن‌های علمی حوزه» را به تصویب رساند.

تأسیس رسمی دو مرکز یادشده از یکسو، و حمایت‌های ویژه دفتر مقام معظم رهبری از سوی دیگر، روند تأسیس رسمی انجمن‌های علمی در حوزه علمیه را شتاب و غنای بیشتری بخشید.

از سال ۱۳۸۲ که گردونه فعالیت رسمی انجمن‌های علمی حوزه با هفت انجمن به چرخش درآمد، تا سال ۱۳۹۸ که شمار آنها به نوزده انجمن رسیده است، به رغم همه مشکلات و محدودیت‌ها، لحظه‌ای حتی از حرکت و تکاپو باز نایستاده است.

در ادامه این حرکت مبارک، مجوز تأسیس «انجمن علمی مطالعات فضای مجازی حوزه علمیه» به عنوان بیستمین انجمن علمی حوزه، در یکصدمین جلسه شورای اعطای مجوزها و امتیازهای علمی حوزه علمیه صادر شد.

در دنیای جدید که دنیای ارتباطات

نام گرفته است، حضور طلاب به

عنوان سرداران عرصه فضای مجازی

می‌تواند نقش مؤثری در ترویج دین

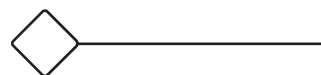
و معنویت در جامعه داشته باشد.

مدیریت فضای مجازی، امروزه یک

نقش جدی در حاکمیت دنیا بوده و

هم‌اکنون بخشی از امور حاکمیتی،

در فضای مجازی در حال انجام است

۱۳۹۹ تشکیل شد. در ابتدای این جلسه، حجت‌الاسلام والمسلمین بهرامی، مدیرکل فناوری اطلاعات و ارتباطات حوزه‌های علمیه، پیام آیت‌الله مکارم شیرازی را قرائت کرد. متن پیام حضرت آیت‌الله العظمی مکارم شیرازی به این شرح است:

«بسم الله الرحمن الرحيم

امروزه، ارتباطات، نقش اساسی را در زندگی بشر برعهده داشته؛ آن‌گونه که هر پیشرفت و ترقی در گرو آن میسر است. فضای مجازی نیز یکی از حوزه‌های نوظهور ارتباطی است که در عرصه سیاست، اقتصاد، فرهنگ و به‌خصوص دین و امنیت اجتماعی، نقش فعالی را ایفا نموده و بسیار تأثیرگذار است.

از جمله ویژگی‌های مهم این رسانه، دستیابی و دسترسی آسان، جذابیت و تنوع، فرامرزی و فرازمانی، و ارتباطات غیرمتعارف در آن است؛ به‌گونه‌ای که کنترل آن را بسیار دشوار و شاید ناممکن کرده است و به این جهت است که دشمنان اسلام از هر فرصتی بهره‌جسته و برای تحقق هدف‌های شوم خود، این فضا را میدان تاخت‌وتاز افکار خود قرار داده و با تبلیغات سوء، القای شبهات فکری، تضعیف عقاید، آموزش فرهنگ و اخلاق غربی و نشر مجعولات به نام دین، سعی در مخدوش کردن چهره اسلام و ارزش‌های اسلامی را دارند.

در برابر این وضعیت چالشی و پُرخطر کنونی، لازم است تا مسئولان حوزه با ایجاد اتاق فکر، این اطلاعات را رصد

نمی‌توانیم مردممان را که با فضای مجازی ارتباط دارند، بی‌پناه رها کنیم در اختیار آن مدیری که دارد پشت پرده، فضای مجازی را اداره می‌کند. عوامل مسلط بین‌المللی در این زمینه‌ها به‌شدت فعال‌اند؛ از لحاظ خبردهی، خبررسانی، تحلیل داده‌ها و امثال گوناگون؛ هزاران کار دارد انجام می‌گیرد روی فضای مجازی.

برای خاطر این است که بنده روی مسئله شبکه ملی اطلاعات، این همه تأکید می‌کنم. این شورای عالی فضای مجازی و مرکز ملی فضای مجازی که تشکیل داده‌ایم و بنده اصرار داشتم و دارم که این [شورا] تشکیل بشود و رؤسای محترم در آن شرکت کنند و تصمیم‌گیری کنند و اجرا کنند، به خاطر اهمیت این مسئله است؛ نمی‌شود این مسئله را رها کرد. من می‌بینم که آن اهتمام لازم به خرج داده نمی‌شود. خب، الان شبکه ملی اطلاعات اجزائی دارد. این اجزا باید در زمان‌بندی‌های مشخص تحقق پیدا کند؛ آدم می‌بیند که تحقق پیدا نمی‌کند؛ از زمان‌بندی‌ها عقب‌اند؛ یا سیاست‌های اصولی‌ای در زمینه پهنای باند وجود دارد که مکرر ابلاغ شده. خب، این سیاست‌ها باید رعایت بشود و اینها مورد درخواست و تأکید مؤکد اینجانب است» (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار تصویری با اعضای هیئت دولت، ۱۳۹۹/۶/۲، www.khamenei.ir، دسترسی: ۱۳۹۹/۷/۲۵).

انجمن علمی مطالعات فضای مجازی حوزه علمیه

اولین مجمع عمومی انجمن علمی مطالعات فضای مجازی حوزه، با پیام حضرت آیت‌الله العظمی مکارم شیرازی، در سی‌ام مرداد

نموده، ضمن پاسخگویی دقیق و مستدل و ارائه راهکارهای مناسب، با هرگونه هنجارشکنی برخورد نموده، کلام حق را آن‌گونه که هست، برای مخاطبان بیان دارند.

از این رو، تشکیل «انجمن علمی دین و فضای مجازی حوزه علمیه»، نه تنها برای جواب به این نیاز، بلکه به عنوان یک ضرورت جدی و فوری برای مقابله با این تهدیدات، لازم است. امیدواریم که دست‌اندرکاران این انجمن، بتوانند خلأ این عرصه را با تدبیر و درایت خود، به بهترین وجه پُر سازند و با بهره‌گیری از طلاب مستعد و استفاده از این فضا، به مشکلات جامعه و به‌ویژه نسل جوان اهتمام ورزیده، نقشه‌های بدخواهان و معاندان دین و دیانت را در این شرایط حساس و سرنوشت‌ساز، خنثا سازند. بمنه و کرمه. قم، ناصر مکارم شیرازی، ۹۹/۵/۲۱»

در این جلسه، همچنین آیت‌الله اعرافی، مدیر حوزه‌های علمیه، حجت الاسلام والمسلمین شهریار، دبیرکل مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، حجت‌الاسلام والمسلمین بهرامی، رئیس مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی به صورت حضوری، و حجت الاسلام والمسلمین سید سعید رضا عاملی، دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی به صورت ویدئو کنفرانس، سخنرانی کردند. آیت‌الله اعرافی، مدیر حوزه‌های علمیه کشور، در سخنانی حوزه علمیه شیعه را تولیدکننده علم دانست و بیان داشت: «حوزه علمیه در تاریخ گذشته، یگانه‌نهادی بود که همه علوم و دانش‌های عصر را تصدی‌گری می‌کرد. حوزه‌های علمیه علاوه بر بُعد دانش بنیانی، از بُعد لطافت روحی نیز برخوردار بودند و در کنار آن، حوزه‌ها همواره سیاسی نیز بوده‌اند. نظام اسلامی، از ممیزات حوزه علمیه بوده و در این فهرست بلند از ممیزات حوزه، شاهد پیشرفت‌های عظیم سخت‌افزاری و نرم‌افزاری هستیم... با وجود محدودیت‌هایی که وجود داشته، مجموع حرکت حوزه، بسیار ارزشمند بوده و همه تجربیات گذشته را در ۱۰۰ سال اخیر بازتولید کرده است.»

در این سخنان، مدیر حوزه‌های علمیه تأکید کرد: «مدیریت حوزه‌های علمیه، وظیفه خود می‌داند که راه و رسم اصیل برای پیشبرد اندیشه‌های اسلامی را تداوم ببخشد و در فصل اخیر از مدیریت حوزه‌های علمیه، شعار کلان، «بازآفرینی حوزه در فضای مجازی» شناخته شد.»

حجت الاسلام والمسلمین حمید شهریار، دبیرکل مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی هم در این جلسه بیان داشت: «طلابی که در زمینه فعالیت در فضای مجازی تخصص و مهارت دارند، باید با حضور خود در این فضا، تأثیرگذار باشند. در دنیای جدید که دنیای ارتباطات نام گرفته است، حضور طلاب به عنوان سرداران عرصه

مدیریت حوزه‌های علمیه، وظیفه خود می‌داند که راه و رسم اصیل برای پیشبرد اندیشه‌های اسلامی را تداوم ببخشد و در فصل اخیر از مدیریت حوزه‌های علمیه، شعار کلان، «بازآفرینی حوزه در فضای مجازی» شناخته شد

فضای مجازی می‌تواند نقش مؤثری در ترویج دین و معنویت در جامعه داشته باشد... مدیریت فضای مجازی، امروزه یک نقش جدی در حاکمیت دنیا بوده و هم‌اکنون بخشی از امور حاکمیتی، در فضای مجازی در حال انجام است.»

حجت الاسلام والمسلمین محمدحسین بهرامی هم در این نشست، ترویج گفتمان علمی حوزوی و دینی در خصوص مباحث فضای مجازی را از اهداف مهم انجمن فضای مجازی حوزه علمیه دانست و افزود: «فعالیت‌هایی که در حوزه فضای مجازی با نگرش‌های دینی در حال انجام است، نیازمند کنکاش و تطبیق مباحث دینی با اقتضائات فضای مجازی است.»

حجت‌الاسلام والمسلمین سید سعید رضا عاملی، سخنران دیگر این جلسه بود که اظهار داشت: «فضای مجازی، یک ظرفیت بزرگ بوده و چالش‌های بزرگی را هم برای جامعه بشری دارد.» وی فضای مجازی را متفاوت از فضای فیزیکی دانست و تأکید کرد: «ما می‌توانیم از ظرفیت‌های فضای مجازی برای اجرای عدالت در جهان استفاده کنیم.»

در حال حاضر، انجمن مطالعات فضای مجازی حوزه علمیه، در نخستین دوره خود، ۶۳ عضو دارد و در اولین مجمع انتخاباتی انجمن علمی مطالعات فضای مجازی که در دو دوره برگزار شد، آقایان: حجت الاسلام والمسلمین محمدحسین بهرامی، حجت‌الاسلام والمسلمین مهدی امینی مقدم، دکتر محمدحسین فرج‌نژاد، دکتر بهروز مینایی و سرکار خانم مهدیان، با آرای اعضا، به عنوان اعضای هیئت مدیره، و آقایان حجت‌الاسلام والمسلمین مهدی زارع و محمدمصطفی حسینی، به عنوان بازرس انتخاب شدند. ■